

17. 2. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Některá úskalí oddlužení manželů

Zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále též jen „IZ“) zavedl pro fyzické či právnické osoby nepodnikatele nový způsob řešení úpadku, a to oddlužení. O uvedeném způsobu řešení úpadku již byl napsán bezpočet článků. Z pozice insolvenční správkyne vnímám jako nejkomplikovanější a nejproblematičtější oddlužení manželů, a to především s ohledem na koncepci společného jmění manželů uvedenou v ustanovení § 143 a násl. zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“). Chtěla bych se proto zaměřit na úskalí, se kterými se potýkají dlužníci, soudy a v neposlední řadě i insolvenční správci při oddlužování manželů.

Prvním problémem, na který jsem při výkonu své funkce narazila je fakt, že i v případě, že oba manželé se fakticky nacházejí v úpadku, insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení podá pouze jeden z nich. Nejčastěji k uvedenému dochází v situaci, kdy jeden z manželů nesplňuje podmínky pro povolení resp. schválení oddlužení.

Uvedené řešení může být z pohledu dlužníků „výhodné“, ale ve skutečnosti tomu tak není. V případě, že dlužníci mají pouze majetek ve společném jmění manželů a stejně tak mají pouze a jenom závazky, jež jsou ve společném jmění manželů, mělo by být cílem a výsledkem insolvenčního řízení oddlužit upadlé společné jmění manželů. K uvedenému však většinou nedojde. Věřitelé (i přesto, že jsou ve velké míře zastoupení osobou s právnickým vzděláním) neuplatňují své pohledávky, jež jsou součástí SJM[1], po obou manželích, ale toliko po tom, který byl účastníkem daného smluvního vztahu (je uveden v záhlaví smlouvy). Následně může dojít k situaci, že ani po splnění 5 letého splátkového kalendáře nebude společné jmění manželů oddluženo. Navíc i v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek jednoho z manželů, lze vést výkon rozhodnutí nebo exekuci na majetek druhého z manželů. Ten, z manželů, který neprojde insolvenčním řízením, pak i nadále v plné výši odpovídá za závazky ve společném jmění manželů, jež nebyly v plné míře uspokojeny v insolvenčním řízení vedeném na majetek jeho manžela[2]. Dobrodiní ustanovení § 414 IZ se dle mého názoru za daného stavu vztahuje výlučně na manžela, který oddlužením úspěšně prošel.

Samostatnou otázkou přitom zůstává, zda by v případě, kdy insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení podá pouze jeden z manželů, neměl insolvenční soud vyzvat všechny věřitele dlužníka a jeho manžela, tedy věřitele s pohledávkami vůči společnému jmění manželů, aby své pohledávky přihlásili do insolvenčního řízení vedeného na majetek jednoho z manželů. V takovém případě by byla jednoznačným způsobem dána věřitelům povinnost (za předpokladu, že jejich pohledávka je pohledávkou za SJM) přihlásit se do probíhajícího insolvenčního řízení a v něm by byli taktéž uspokojeni, bez ohledu na fakt, zda je vedeno insolvenční řízení na oba nebo pouze jednoho z

manželů. Domnívám se, že takovým způsobem by došlo k oddlužení společného jmění manželů, byť za aktivní účasti pouze jednoho z nich.

Insolvenční zákon v ustanovení § 392 odst. 3 výslovně stanoví, že insolvenční návrh musí být spolupodepsán i manželem dlužníka. Jinými slovy podpisem na insolvenčním návrhu dává manžel dlužníka souhlas k tomu, aby k plnění oddlužení bylo použito veškerého majetku ve společném jmění manželů. V uvedeném směru se již 15. 12. 2009 vyjádřil Vrchní soud v Praze, který v rozhodnutí sp. zn. 1 VSPH 660/2009, konstatoval, že jde-li o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, zpeněžuje se všechny majetek ve společném jmění manželů, který patří ve smyslu insolvenčního zákona do majetkové podstaty dlužníka, bez ohledu na to, zda jako dlužníci jsou účastníky jednoho insolvenčního řízení oba manželé. Společné jmění manželů může tvořit jen majetek již nabytý jedním z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství (viz. § 143 odst. 1 písm. a/ obč. zák.). Za situace, kdy vyplacená mzda či plat je součástí společného jmění manželů a lze ji postihnout výkonem rozhodnutí, dovedil odvolací soud ve výše uvedeném rozhodnutí, že stejným způsobem je nezbytné postupovat i v případech oddlužení. Ve zmiňovaném rozhodnutí odvolací soud zdůraznil, že není a nemůže být rozdíl v tom, zda společné dluhy manželů se řeší v rámci insolvenčního řízení, jehož účastníkem je jeden z manželů, který podá návrh na povolení oddlužení a druhý k tomuto návrhu připojí svůj podpis, ve srovnání se situací, kdy oba manželé podají jako navrhovatelé a dlužníci společný insolvenční návrh. Odvolací soud připomněl, že dlužníku nelze vytvořit právní prostor k tomu, aby mohl dosáhnout osvobození od placení zbytku neuspokojených pohledávek věřitelů podle ustanovení § 414 IZ jen splácením dluhů ze svých příjmů, ačkoliv plněním i z vyplacených příjmů dlužníkovy manžela by věřitelé dosáhli vyšší míry uspokojení svých pohledávek. Z cit. rozhodnutí je tedy zřejmé, že mzdu (či plat) druhého manžela je možné využít pro zapravení dluhů ve společném jmění manželů.

Druhým problémem, s nímž se jako insolvenční správkyně setkávám, je situace, kdy oba manželé podají insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení. Proto, že nebyl podán společný insolvenční návrh, ale dva samostatné insolvenční návrhy s návrhy na povolení oddlužení, probíhají dvě samostatná řízení. V takovém případě se věřitelé přihlašují do každého z probíhajících insolvenčních řízení zvlášť a jsou i samostatně uspokojováni. Na první pohled nepůsobí uvedené řešení komplikace. Avšak v průběhu oddlužení se zpravidla vyskytne celá řada předem nepředvídaných (mnohdy i nepředvídatelných) úskalí. Jedním z nich je, že někteří věřitelé se (vědomi si koncepce společného jmění manželů) přihlásí se svou (totožnou) pohledávkou do každého z probíhajících řízení, jejich pohledávka pak bude v obou řízeních přezkoumána a po schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře i uspokojována. Reálně tedy hrozí, že tito věřitelé budou uspokojováni dvakrát, což je v rozporu se zásadami, z nichž insolvenční zákon vychází. Konkrétně se zásadou uvedenou v § 5 pod. písm. a/ IZ dle níž insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárneho a co nejvyššího uspokojení věřitelů. Jiní věřitelé se však přihlásí pouze do řízení vedeného na majetek jednoho z manželů a v rámci tohoto řízení také bude jejich pohledávka přezkoumávána a následně uspokojována.

I pokud nedojde k výše popsané situaci, tedy k tomu, že někteří věřitelé by se přihlásili dvakrát (resp. do obou probíhajících řízení) a jiní pouze jedenkrát, nejsou ještě všechna úskalí šťastně překlenuta. Vystane totiž otázka, jakým způsobem zabezpečit stejné procentuelní uspokojení věřitelů v obou oddluženích. Uvedený problém se projeví se všemi s tím spojenými negativy tehdy, pokud dlužníci mají jen závazky ve společném jmění manželů a rovněž tak jejich majetek je výlučně ve společném jmění manželů. Všichni nezajištění věřitelé s pohledávkami ve společném jmění manželů by měli být uspokojeni ve stejné míře. Při schvalování oddlužení však nelze předem odhadnout, jaké budou příjmy obou dlužníků v následujících pěti letech. Může se tak lehce stát, že věřitelé „jednoho z manželů“ obdrží výrazně vyšší uspokojení než věřitelé druhého manžela. Lze tuto

disproporci v průběhu plnění splátkového kalendáře nějakým způsobem odstranit?

Domnívám se, že nikoliv. Insolvenčnímu soudu sice nic nebrání v tom, aby i v průběhu plnění splátkového kalendáře rozhodl o spojení obou oddlužení do jednoho řízení, ale kde vzít prostředky na dorovnání rozdílu mezi mírou uspokojení věřitelů z jednotlivých řízení? Jedinou možností dle mého názoru je jednorázový „mimořádný“ vklad např. ve formě daru třetí osoby.

Mám za to, že způsobem, jak předejít výše uvedeným problémům při oddlužování manželů, je postupovat v souladu s popsány závěry Vrchního soudu v Praze, jinými slovy vždy provést společné oddlužení obou manželů, a to bez ohledu na to, zda byl podán insolvenční návrh pouze jedním z nich byly podány dva samostatné návrhy nebo byl (v ideálním případě) podán jeden společný insolvenční návrh. V případě, kdy je postupováno odchylně, budou věřitelé velmi pravděpodobně uspokojeni v rozdílné míře, což je v příkrém rozporu se zásadami insolvenčního zákona. Dle mého názoru je jen otázkou času, kdy na výše zmiňované disproporce některý z nespokojených věřitelů upozorní.

JUDr. Zdeňka Prudilová Koničková,
advokát a insolvenční správce

[Advokátní kancelář Zrůstek, Lůdl a partneři v.o.s.](#)

Doudlebská 1699/5
140 00 Praha 4 - Pankrác

Tel.: + 420 210 051 143
e-mail: praha@akpzl.cz

[1]Ve smyslu ustanovení § 143 odst. 1 obč. zák. společné jmění manželů tvoří
a) majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s výjimkou majetku získaného dědictvím nebo darem, majetku nabytého jedním z manželů za majetek náležející do výlučného vlastnictví tohoto manžela, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka,3)
b) závazky, které některému z manželů nebo oběma manželům společně vznikly za trvání manželství, s výjimkou závazků týkajících se majetku, který náleží výhradně jednomu z nich, a závazků, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z nich bez souhlasu druhého

[2] K tomu srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3509/2010

Další články:

- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Bezpečnostní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)